

Rezime izvještaja guvernera – oktobar 2021.

U Izvještaju guvernera za oktobar 2021. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2021. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u oktobru realizovane su u skladu sa planiranim obavezama, utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2021. godinu.

Prema konačnim podacima MONSTAT-a BDP Crne Gore, u 2020. godini, iznosio je 4.185,6 miliona eura, što predstavlja realni pad BDP-a od 15,3%, u odnosu na 2019. godinu. U prvom kvartalu 2021. godine, prema preliminarnim podacima Monstata ostvaren je realni pad od 6,5%, u drugom kvartalu rast od 19%, a u trećem rast od 25,8% u odnosu na isti kvartal prethodne godine.

Potrošačke cijene su u oktobru 2021. godine u odnosu na prethodni mjesec veće za 0,7%, a u odnosu na oktobar prethodne godine za 3,8%.

Industrijska proizvodnja je u prvih deset mjeseci 2021. godine u odnosu na isti period prethodne godine zabilježila rast od 5%. Rast proizvodnje je ostvaren u sektoru snabdijevanja električnom energijom, gasom i parom od 13,3% i sektoru prerađivačke industrije (5,5%), dok je u sektoru vađenja ruda i kamena zabilježen pad (-23,2%).

Broj dolazaka turista prema preliminarnim podacima, u kolektivnom smještaju, u prvih deset mjeseci 2021. godine iznosio je 677.635 što je za 167,9% više u odnosu na isti period prethodne godine. Ukupno je ostvareno 2,8 miliona noćenja, što je za 214,9% više nego u istom periodu 2020. godine.

Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, u vazdušnom saobraćaju je broj prevezenih putnika na aerodromima u prvih devet mjeseci 2021. godine u odnosu na isti period prethodne godine povećan za 145,5%, a prevoz robe za 53,2%. Broj prevezenih putnika u željezničkom saobraćaju je povećan za 14,4%, a prevoz robe smanjen za 27,6%. Broj prevezenih putnika u drumskom saobraćaju je povećan za 23%, dok je prevoz robe povećan za 5,5% u odnosu na isti period prethodne godine.

U šumarstvu je u prvih deset mjeseci 2021. godine, proizvedeno ukupno 117.368 m³ šumskih sortimenata, što je za 51,8% niže nego u istom periodu 2020. godine. Prema preliminarnim podacima MONSTAT-a, građevinarstvo je u prvih devet mjeseci 2021. godine zabilježilo pad vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 3,6% i rast efektivnih časova rada od 1,7% u odnosu na isti period 2020. godine.

Prosječan broj zaposlenih u oktobru 2021. godine iznosio je 202.981 lica, što je za 2,2% više u odnosu na prethodni mjesec, i za 22,3% u odnosu na oktobar 2020.

godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u oktobru 2021. godine iznosio 55.241 što predstavlja rast od 2,4% u odnosu na prethodni mjesec, a u odnosu na oktobar 2020. godine rast od 23,3%.

Ukupan broj privrednih subjekata koji se u Centralnom registru privrednih subjekata (CRPS) vode kao aktivni, a koji u Centralnom registru transakcionih računa imaju aktivne račune na 31. 10. 2021. godine, bio je 52.274 od kojih je 15.432 ili 29,5% bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih privrednih subjekata je veći za 0,3%, dok je u poređenju sa istim mjesecom 2020. godine rast iznosio 2,3%. Ukupan dug po osnovu kojega je izvršeno blokiranje računa privrednih subjekata je na kraju oktobra 2021. godine iznosio 837,5 miliona eura, i bio je veći za 1,6% na mjesečnom nivou, a na godišnjem nivou 21,5%.

Od ukupnog broja blokiranih privrednih subjekata na 31. 10. 2021. godine (15.432) u neprekidnoj blokadi do 365 dana bilo je 1.434 privrednih subjekata čija blokada je iznosila 65.715.445,38 eura što čini 7,9% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata, dok je u neprekidnoj blokadi duže od 365 dana bilo 13.998 privrednih subjekata sa iznosom blokade od 771.750.378,89 eura što čini 92,1% ukupnog iznosa blokade privrednih subjekata.

Koncentracija duga na dan 31. 10. 2021. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih blokiranih privrednih subjekata (0,06% ukupno evidentiranih blokiranih privrednih subjekata), odnosilo 23,8% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 blokiranih privrednih subjekata (0,3% ukupno blokiranih privrednih subjekata) učestvovalo je sa 45,6% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Ukupna aktiva banaka na kraju oktobra 2021. iznosila je 5,2 mlrd. eura, što na godišnjem nivou predstavlja rast za 602,2 miliona eura, ili 13,1%. U strukturi aktive dominantno mjesto zauzimali su krediti, koji su na kraju oktobra 2021. godine iznosili 3.440,8 miliona eura i ostvarili su pad od 1,7% u odnosu na prethodni mjesec, dok su u odnosu na oktobar prethodne godine ostvarili rast od 7,3%.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 78,1% zauzimali su depoziti. Depoziti u bankama u oktobru 2021. godine iznosili su 4.061 miliona eura, i zabilježili su mjesečni rast od 1,8%, dok u odnosu na oktobar 2020. godine bilježe rast od 22,9%. Ukupan kapital banaka na kraju oktobra 2021. godine iznosio je 619,2 miliona eura, i u odnosu na prethodni mjesec niži je za 1,5%, dok je u odnosu na isti period prethodne godine niži za 0,2%.

Kreditni banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju oktobra 2021. godine iznosili su 151,9 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su rast od 10,6%, dok u odnosu na oktobar 2020. godine bilježe pad od 20,7%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) na kraju oktobra 2021. godine iznosili su 194,5 miliona eura i činili

su 5,7% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su pad od 1,1%, dok su na godišnjem nivou bili veći za 6,5%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju oktobra 2021. godine iznosila je 5,71%, i bila je za 0,01 p.p. niža u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj oktobra 2020. godine zabilježila pad od 0,16 p.p. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u oktobru 2021. godine iznosila je 5,00%, i bila je na 0,90 p.p. niža nego u prethodnom mjesecu, dok na godišnjem nivou bilježi pad od 1,09 p.p. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa iznosila je 0,34% na kraju oktobra 2021. godine i u odnosu na kraj prethodnog mjeseca bilježi pad od 0,01 p.p, dok je u odnosu na isti period prethodne godine bila niža za 0,06 p.p..

Obavezna rezerva banaka iznosila je 213,5 miliona eura na kraju oktobra 2021. godine, i bilježi rast od 3,9 miliona eura ili 1,9% na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na isti period prethodne godine veća za 35,4 miliona eura ili 19,9%. Tokom oktobra 2021. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na računu obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 61%, dok je na računu Centralne banke u inostranstvu izdvojeno 39%.

Bruto premija osiguranja je iznosila 82,6 miliona eura za prvih deset mjeseci 2021. godine. U njenoj strukturi dominiraju premije neživotnog osiguranja (81,4%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (18,6%).

Ostvareni promet na Montenegroberzi tokom deset mjeseci 2021. godine iznosio 39,9 miliona eura, ostvaren je kroz 1.381 transakciju i u odnosu na isti period prethodne godine bio je veći 1,4 puta. Tržišna kapitalizacija na dan 31. 10. 2021. godine iznosila je 3.180,7 milion eura, i na mjesečnom nivou bilježi pad od 0,8%, dok na godišnjem nivou bilježi pad od 3,5%.

Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju oktobra 2021. godine bila 11.244,66 indeksnih poena, bilježi pad od 0,6% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je na godišnjem nivou zabilježio rast od 14,9%. Indeks MNSE10 iznosio je 777,23 indeksna poena i bilježi pad od 2,3% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok u odnosu na oktobar prethodne godine bilježi rast od 19,9%.

Izvorni prihodi budžeta za prvih deset mjeseci 2021. godine, prema preliminarnim podacima Ministarstva finansija i socijalnog staranja, iznosili su 1,5 milijardi eura i bili su neznatno viši od planiranih, a u odnosu na uporedni period prethodne godine ostvarili su rast od 15,4%. Budžetski rashodi iznosili su 1,57 milijardi eura i bili su niži za 7,2% u poređenju sa periodom januar-oktobar 2020. godine, a u poređenju sa planiranim za 6,9%. Budžetski deficit iznosio je 61,8 miliona eura ili 1,3% procijenjenog godišnjeg BDP-a.

Na kraju septembra 2021. godine, državni dug (bruto) je iznosio 4.076,2 miliona eura ili 83,5% BDP-a. Od toga, na unutrašnji dug se odnosilo 417,3 miliona eura ili 8,6% BDP-a, a na spoljni dug 3.658,9 miliona eura ili 74,9% BDP-a. Neto državni dug iznosio je 72,8% BDP-a.

U oktobru su nastavljene aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Između ostalog, ostvareno je učešće na sastanku Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku. U okviru tehničke saradnje sa partnerskim centralnim bankama, realizovana bilateralna tehnička saradnja sa Hrvatskom narodnom bankom, u onlajn formatu. Na poziv Kancelarije za evropske integracije, ostvareno je učešće na konstitutivnoj sjednici Radne grupe za pregovaračko poglavlje 20 – Preduzetništvo i industrijska politika. Održana je konstitutivna sjednica radne grupe za poglavlja 4 – Sloboda kretanja kapitala, 9 – Finansijske usluge i 17 – Ekonomska i monetarna unija. Realizovana je ocjena relevantnosti pravne tekovine EU za poglavlja 4 – Sloboda kretanja kapitala, 9 – Finansijske usluge i 17 – Ekonomska i monetarna unija. Na sastancima sa ekspertom Hrvatske narodne banke rađeno je na razvoju tabela finansijskih računa finansijskog sektora. Uspješno je završen višekorisnički projekat IPA 2017 iz oblasti međunarodne trgovine uslugama, koji je za cilj imao harmonizaciju i proizvodnju statistike međunarodne trgovine uslugama po zemljama u skladu sa regulativama EU. Kao rezultat ovog projekta pripremljeni su podaci o međunarodnoj trgovini uslugama po zemljama za 2019. i 2020. godinu i pravovremeno dostavljeni Eurostatu u septembru 2021. godine (*T3 - International Trade in Services Statistics*). Takođe, u okviru projekta su pripremljeni i dostavljeni Izvještaj o kvalitetu statistike međunarodne trgovine uslugama (*Quality Report*), Metodološki priručnik (*Methodological Handbook*), kao i konačan izvještaj o realizovanim aktivnostima tokom trajanja projekta (*Final report*). U okviru projekta *Programme for Strengthening the Central Bank Capacities in the Western Balkans with a view to the integration to European System of Central Banks*, održana je ekspertska misija na temu *Monetary Statistics (Financial Accounts)*.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u oktobru.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu.